

به نام پروردگار مکی

دیوان محمد فلکی شروانی

به انضمام ترجمه "فلکی شروانی: زمانه، زندگی و آثارش" نوشته هادی حسن

محمد فلکی شروانی

www.ketab.ir

ترجمه و تصحیح

علی رضا شعبانلو

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

تهران ۱۴۰۰

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

فروشگاه کتاب: خیابان کریم خان زند، بین قرنی و ایرانشهر، پلاک ۱۷۶، تلفن: ۸۳۱۷۱۹۲

دیوان محمد فلکی شروانی

به انضمام ترجمه "فلکی شروانی: زمانه، زندگی و آثارش" نوشته هادی حسن

مؤلف: محمد فلکی شروانی

ترجمه و تصحیح: علی رضا شعبانلو

مدیر انتشارات: یدالله رفیعی

مدیر تولید و نظارت: سید محمد حسین محمدی

کارشناس فنی: عرفان بهار دوست

چاپ اول: ۱۴۰۰

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: گام اول

قیمت: ۶۴۰۰ تومان

حق چاپ برای پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی محفوظ است.

سرشناسه: فلکی شروانی، نجم الدین محمد، قرن ۶ق.

عنوان و نام پدیدآور: دیوان محمد فلکی شروانی به انضمام ترجمه کتاب "فلکی شروانی: زمانه،

زندگی و آثارش" نوشته هادی حسن؛ ترجمه و تصحیح علی رضا شعبانلو.

مشخصات نشر: تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۲۵۷ص.

شابک: 978-622-7689-43-3

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: Falakī-i-Shirwānī: his times, life, and works, 1929.

موضوع: فلکی شروانی، نجم الدین محمد، قرن ۶ق. — نقد و تفسیر

موضوع: شعر فارسی — قرن ۶ق.

Persian poetry -- 12th century

موضوع: شعر فارسی — قرن ۶ق. — تاریخ و نقد

Persian poetry -- 12th century -- History and criticism

شناسه افزوده: حسن، هادی، ۱۸۹۴ - ۱۹۶۳م.

Hasan, Hadi

شناسه افزوده: شعبانلو، علیرضا، ۱۳۵۲ - مترجم

شناسه افزوده: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

Institute for Humanities and Cultural Studies

رده بندی کنگره: PIR5۰۸۳

رده بندی دیویی: ۸۱۱/۲۳

شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۰۵۸۱۵

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیا

فهرست مطالب

پیشگفتار

۵

فصل اول: فلکی شروانی: زمانه، زندگی و آثارش

۷

۱. قلمرو پادشاهی شروان

۸

۲. شروانشاهان سده ششم هجری

۳۲

۳. زندگی فلکی شروانی

۴۷

۴. اشعار فلکی

۵۱

۵. منابع اشعار فلکی

۷۵

یادداشت‌های فصل اول

فصل دوم: معرفی نسخه‌ها، روش تصحیح و سبک شاعر

۹۳

بازخوانی چاپ‌های پیشین

۹۸

روش تصحیح

۱۰۴

سبک شاعری فلکی

فصل سوم: اشعار فلکی شروانی

۱۱۳

اشعار فلکی شروانی

۱۱۹

قصاید

۱۸۶

ترکیب‌بندها

۱۹۹

ترجیع بند

۲۰۲

غزلیات

۲۰۵

قطعات

۲۰۸

رباعیات

۲۱۰

ابیات پراکنده

پیشگفتار

آثار خفته در کنج کتابخانه‌ها، بخش بزرگی از میراث فرهنگی ما را شامل می‌شوند که هنوز گرد خمول از چهرهٔ بسیارشان زدوده نشده و به زیور طبع آراسته نگردیده‌اند و برخی هم که چاپ شده‌اند با پیدا شدن نسخه‌ای جدید به تصحیح مجدد آنها نیاز آمده است. تا این آثار بتمامی تصحیح و منتشر نشده‌اند، ارائهٔ هر گونه نقد و نظری دربارهٔ تاریخ زبان و ادبیات فارسی، سبک شناسی زبان و ادبیات و بررسی سیر تحول آن ابر و ناقص خواهد بود.

بنابر این، برآن شدم تا دیوان فلکی شروانی را که از سوی قطب علمی «تحقیق در متون حکمی و عرفانی» در اولویت تصحیح قرار گرفته بود، برگزینم و بخشی از اوقات خود را صرف مقابلهٔ نسخه‌های آن نمایم. پس از آن که مقابلهٔ نسخه‌ها انجام یافت و تصحیح متن به پایان آمد، خواستم تا مقدمه‌ای دربارهٔ احوال و آثار فلکی بنویسم. در میان آثار و منابع می‌گشتم و هر جا مطلبی دربارهٔ فلکی می‌یافتم برمی‌گرفتم تا این که کتاب «زمانه، زندگی و آثار فلکی شروانی» (FALAKI-I-SHIRWANI: HIS TIMES, LIFE, AND WORKS)، نوشتهٔ محقق دانشمند و ایران‌شناس هندی، هادی حسن را دیدم و خواندم. پژوهشی بسیار دقیق و جامع بود. لذا تصمیم گرفتم این کتاب را ترجمه کنم و به جای مقدمه بر دیوان فلکی بیفزایم تا پژوهشگران و علاقمندان ادبیات فارسی بویژه فلکی شروانی، از این اثر ارزشمند بهره‌مند شوند.

دیوان فلکی در چهار بخش تدوین شده است، بخش نخست ترجمهٔ شرح حال فلکی به قلم هادی حسن است که نشان از دقت نظر و روش محققانهٔ نویسنده دارد. در این بخش تمام ارجاعات به اشعار فلکی، منطبق بر دیوان مصحح هادی حسن است. بخش دوم مختصری دربارهٔ سبک اشعار فلکی و معرفی نسخه‌ها و روش تصحیح است، و بخش سوم متن اشعار فلکی است و بخش چهارم تعلیقات است که در آن برخی لغات مشکل و اسامی ناشناخته تعریف شده‌اند.

در اینجا بر خود فرض می‌دانم سپاس‌گزار کوششها و یاریهای عزیزانی باشم که در تصحیح و انتشار دیوان فلکی مرا یاری رساندند: